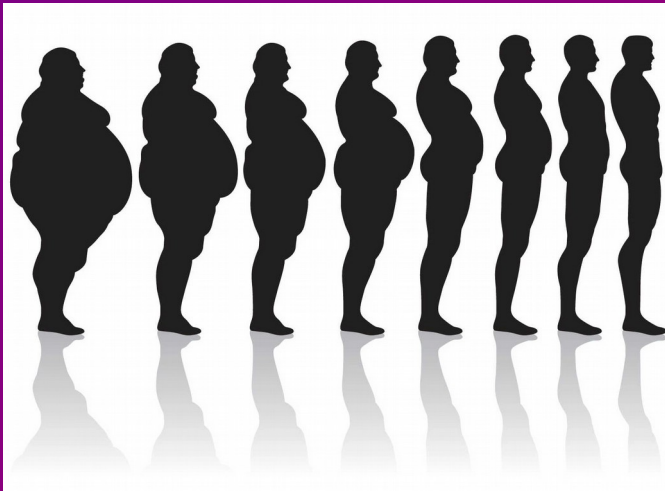

MAŠČOBE

GLAVNO SKLADIŠČE ENERGIJE

KAZALO

1. Kaj so MAŠČOBE
2. Kaj so LIPIDI
3. Značilnosti maščob
4. Zakaj so maščobe RAZLIČNE
5. Značilnosti maščobnih kislin
6. Kaj so masti in olja
7. maščobe v prehrani
8. Mila in detergenti
9. Primerjava mil in detergentov
10. povzetek

Kaj so maščobe

- a) Skupno ime za masti in olja
- b) Pridobivajo jih iz semen rastlin oljaric (oljna repica, olive) s stiskanjem ali ekstrakcijo z nepolarnimi topili
- c) Majhen del maščob je živalskega izvora (maslo, loj, svinjska mast, ribja olja)

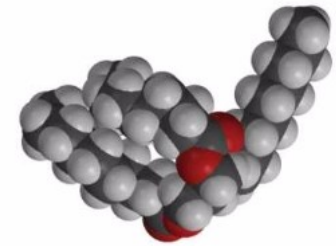

Bruce. Photo courtesy of Animal Place.

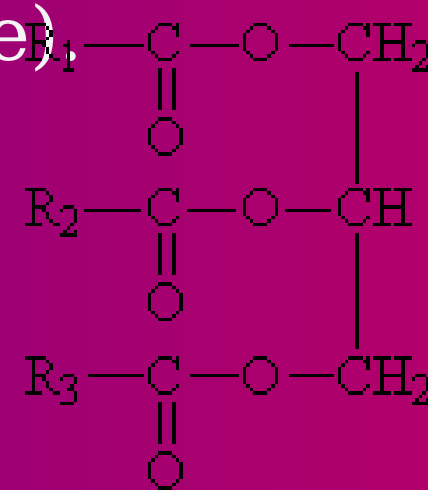

Kaj so lipidi

MODEL TRIGLICERIDA DEKANOJSKE KISLINE

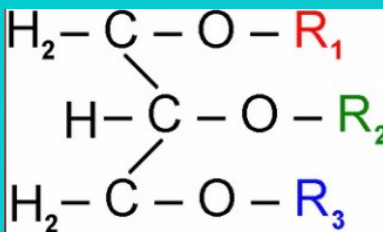
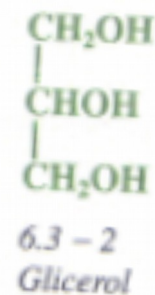
- Maščoba spada v skupino lipidov
- Po grško : lipos-mast
- Pod lipide spadajo tudi VOSKI, FOSFOLIPIDI, GLIKOLIPIDI (fosfolipidi in glikolipidi so pomembni za delovanje celičnih membran in živčevje)
- Značilnosti vseh lipidov so :
  1. Da niso topljivi v vodi
  2. Imajo polarno glavo in nepolarni rep

en triglycerid

- **Vir lipidov je maslo, kokosovo olje palmovo olje orehi in loj**
- **Maščobe so estri glicerola(Propantriola) z maščobnimi kisljinami**
- **So zelo ključni za pravilno delovanje našega živčevja, varovanje našega telesa, pravilno delovanje spomina, dobivanje vitamina A, D, E, K in gradnjo celičnih membran**
- **Lipidi so tudi surovina za milo, voske, kreme in balzame**

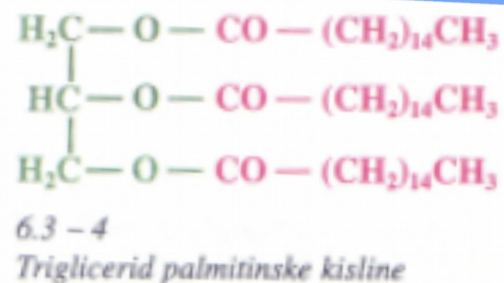

Značilnosti maščob

- Maščobe so estri alkoholov in kislin z dolgimi verigami C-atomov
- V maščobah so na alkohol propan-1,2,3-triol (glicerol) vezane maščobne kisline
- Molekula glicerola ima tri skupine -OH
- Glicerol tvori estre s tremi molekulami maščobne kisline

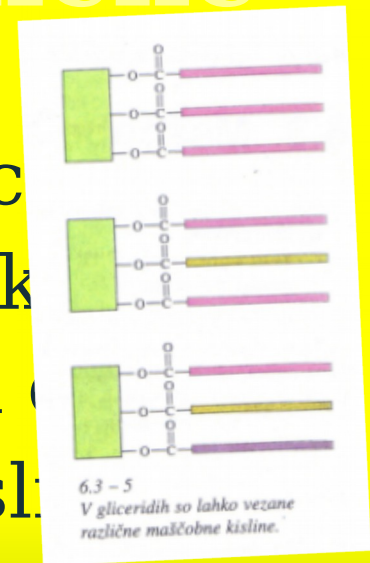
Primeri maščobnih kislin

Število C atomov	Ime	Vir	Število dvojnih vezi
16	palmitinska	maslo	0 (nasičena)
18	stearinska	loj	0 (nasičena)
18	oleinska	olivno olje	1
18	linolna	laneno olje	2

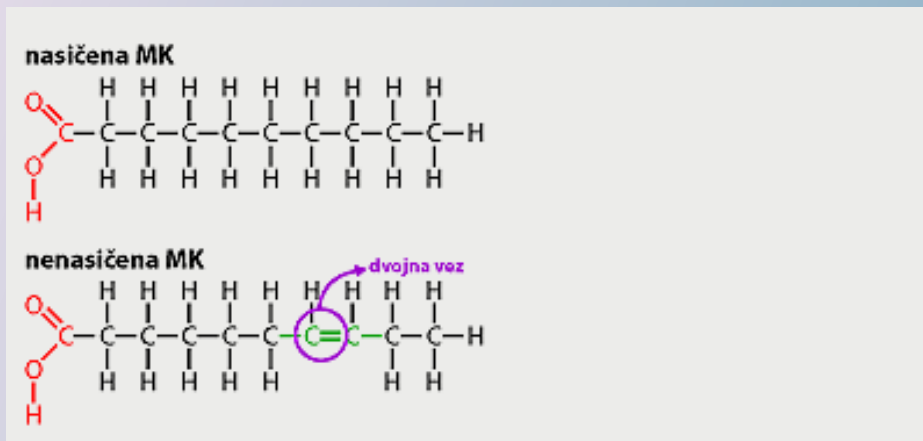
Zakaj so maščobe različne

- Vsem vrstam maščob pravimo gliceridi
- Razlike so odvisne od maščobnih kislin
- V naravnih maščobah so ugotovili 3 različne maščobne kisline
obstaja več kot 40 maščobnih kislin
- Naravne maščobe vsebujejo tudi druge
primesi (npr. holesterol)

Značilnosti maščobnih kislin

- Ne razvejane verige
- Število ogljikovih atomov med 10 in 20
- Število ogljikovih atomov je sodo
- Verige nasičene ali nenasičene

Kaj so masti in olja

- Masti so trdne maščobe
- Olja pa tekoče
- Agregatno stanje odvisno od deleža maščob z nasičenimi ali nenasičenimi maščobnimi kislinami
- Bolj so maščobne kisline na gliceridih nasičene bolj je trdna maščoba
- V loju je polovica nasičenih maščobnih kislin
- V maslu majn kot polovica
- V oljih pa je večina nenasičenih

maščobo v hrani

- V vitkem človekovem telesu je 15% maščobe
- Več kot polovica teže pa v nezdravo težki
- ljudem
- Maščobe spustijo dvakrat toliko energije kot ogljikovi hidrati
- Maščobe hranimo v mrzlih prostorih
- Pri močnem segrevanju maščobe postanejo strupene
- Nenasičene maščobe so bolj zdrave od nasičenih

Mila in detergenti

- Maščobe v vodi se ne raztapljajo
- Maščobe se dobro raztapljajo v nepolarnih topilih
- Če želimo raztapljati maščobe v polarni vodi potrebujemo posrednike (mila in detergenti)
- Imajo polarno glavo (povezovanje z vodo) in nepolarni rep (povezovanje z maščobo-umazanijo)

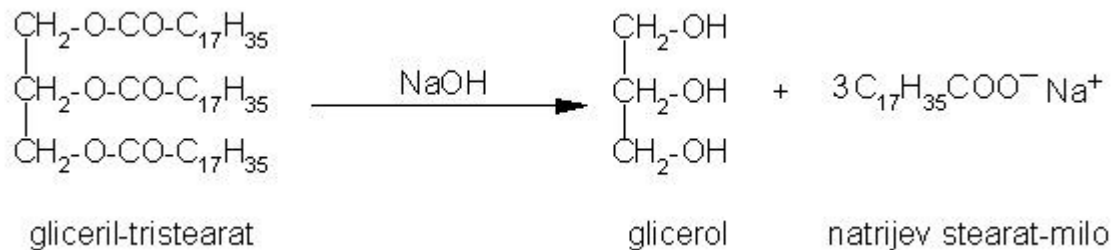
- Mila dobimo z alkalno hidrolizo maščob (reakcija tudi poznana kot umiljenje ali saponifikacija)

- Mila imajo

anionsko polarno

skupino $-\text{COO}-$ veza

imenujejo pralni ic

- Detergenti imajo podoben učinek kot milo
- Pridobiti so iz nafte
- Detergenti imajo podoben učinek kot milo
- Pridobiti so iz nafte
- Napolarna veriga ima največkrat na njo povezan aromatski obroč polarna glava pa je sulfonska skupina $-\text{SO}_3-$
- Veriga ima največkrat na njo povezan aromatski obroč glava pa je sulfonska skupina $-\text{SO}_3-$

primerjava mil in detergentov

Značilnosti	Mila	Detergenti
zgradba		npr.
polarna skupina	-COO ⁻ karboksilatni ion	največkrat -SO ₃ ⁻ sulfonatni ion
nepolarni del	aciklični	aciklično-aromatski
glavna surovina	maščobe	nafta
dodatki pralnim sredstvom	barvila, dišave, večkrat razkužila	sredstva za mehčanje vode (fosfati povzročajo divjo rast alg!), • encimi za razgradnjo beljakovin, belilci
v trdi vodi tvorijo kalcijeve soli, ki se:	v vodi se ne raztapljajo in se vsedajo kot umazane obloge na umivalnikih;	v vodi se raztapljajo in ne tvorijo oblog.

Povzetek

- Maščobe pripadajo skupini lipidov
- Imajo polarno glavo in nepolarni rep
- Lipidi so pomembni za naše telo
- Maščobe so estri s dolgo verigo C-atomov
- Molekula glicerola ima 3 skupine
- Vsem vrstam maščob pravimo gliceridi
- Maščobe niso topljive v vodi
- Maščobe dajejo veliko energije
- Mila in detergenti so posredniki